

Valikvõistluse ülesannete lahendused

7.-8. aprill 2000, Tartu

1. a) $\Delta H^\circ = -1117,1 + 4 \cdot 241,8 = -149,9 \text{ kJ}$
 $\Delta S^\circ = 4 \cdot 130,5 + 146,2 - 4 \cdot 188,7 - 3 \cdot 27,2 = -168,0 \text{ J/K}$
 $\Delta G^\circ_{500} = -149,9 + 500 \cdot 168 \cdot 10^{-3} = -65,9 \text{ kJ}$
$$\ln K_{500} = -\frac{\Delta G^\circ}{RT} = \frac{65900}{8,31 \cdot 500} = 15,86$$

 $K_{500} = 7,7 \cdot 10^6$
- b) T° tõstmisel väheneb ΔG° negatiivne väärtus ja väheneb järelkult ka K väärtus.
- c) $\Delta G^\circ_{900} = -149,9 + 900 \cdot 0,168 = +1,3 \text{ kJ}$
$$\ln K_{900} = -\frac{1300}{900 \cdot 8,314} = -0,174$$

 $K_{900} = 0,67$
$$K = \frac{n^4(\text{H}_2)}{n^4(\text{H}_2\text{O})} = 0,67 \quad \frac{n(\text{H}_2)}{n(\text{H}_2\text{O})} = 0,90$$

Moolsuhe on ligikaudu 1:1.
- d) Veeaur laguneb suuremal määral, kui reaktsiooni läbi viia gaasijoas (tekkinud H_2 eemaldatakse pidevalt).

2. a) (–) $\text{Sn} \mid \text{Sn}(\text{NO}_3)_2(\text{l}) \parallel \text{AgNO}_3(\text{l}) \mid \text{Ag} (+)$

b) Anoodil: $\text{Sn}(\text{s}) \rightarrow \text{Sn}^{2+}(\text{l}) + 2\text{e}^-$

Katoodil: $2\text{Ag}^+(\text{l}) + 2\text{e}^- \rightarrow 2\text{Ag}(\text{s})$

Summaarne reaktsioon: $\text{Sn}(\text{s}) + 2\text{Ag}^+(\text{l}) \rightarrow \text{Sn}^{2+}(\text{l}) + 2\text{Ag}(\text{s})$

c)

$$E = 0,799 + 0,059 \log 0,250 - (-0,136 + \frac{0,059}{2} \log 0,150) =$$

$$= 0,935 + 0,059 \log \frac{0,250}{\sqrt{0,150}} = 0,935 - 0,011 = 0,924 \text{ V}$$

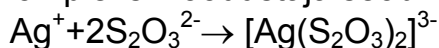
d) $Q = 2,68 \cdot 60 \cdot 60 = 9648$ kulonit, millele vastab 0,10 mol ühelaengulisi ja 0,05 mol kahelaengulisi ioone. Tööperioodi lõpuks on ionide kontsentratsioon

$[\text{Sn}^{2+}] = 0,150 + 0,050 = 0,200 \text{ mol/l}$ ja

$[\text{Ag}^+] = 0,250 + 0,100 = 0,150 \text{ mol/l}$.

$$E = 0,935 + 0,059 \log \frac{0,150}{\sqrt{0,200}} = 0,935 - 0,028 = 0,907 \text{ V}$$

e) Kompleksimoodustaja seob Ag^+ -ioone

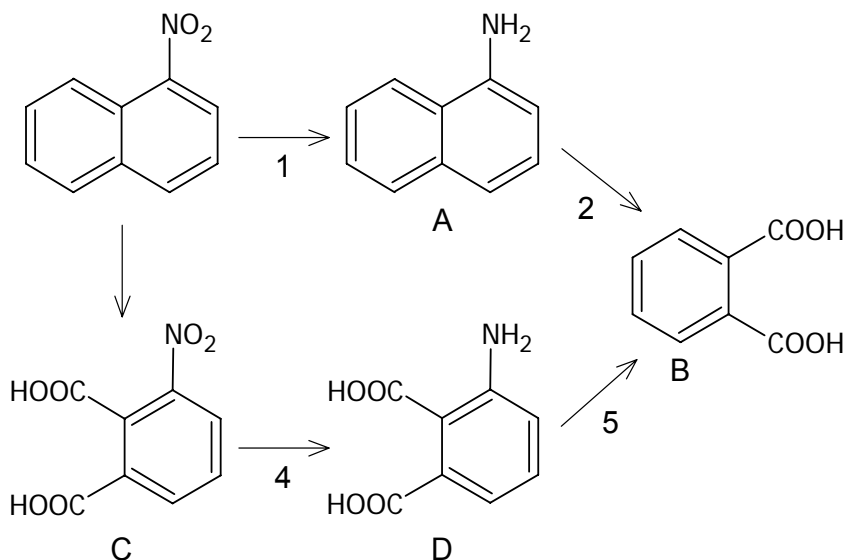

Ag^+ -ioonide kontsentratsiooni vähenemise tõttu väheneb emj väärtus.

3. Infrapunased ja NMR spektrid viitavad $-\text{COOH}$ olemasolule, sama võib järeldada ühendi **B** brutovalemist.

Samuti toimub ilmselt etapis 5 lämmastikku sisaldava rühma eemaldamine. Selleks saab olla ainult $-\text{NH}_2$ rühm, mis omakorda saab tekkida ainult $-\text{NO}_2$ redutseerimisel.

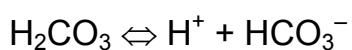
Etappides 1 ja 4 kasutatakse Zn/H^+ või teisi redutseerijaid, etappides 2 ja 3 H_2CrO_4 või teisi oksüdeerijaid. Oksüdeerimisel laguneb kõigepealt $-\text{NH}_2$ rühma sisaldav aromaadne tuum, raskemini asendajateta tuum ja väga raskelt $-\text{NO}_2$ rühma sisaldav tuum. Seega saab ühend **B** tekkida otseselt ainult 1-aminonaftaleeni oksüdeerimisel. Ühend **C** saab tekkida ainult 1-nitronaftaleeni oksüdeerimisel.

4. 1) lahja leelis või hape; mõõdukas t°
 2) NaNO₂/DMSO või DMFA/ või AgNO₂/eeter
 3) CH₃CH₂CH₂ONa
 4) KCN või NaCN
 5) NaC≡C-H
 6) CH₃COONa
 7) NaHS
 8) konts. leelis; kõrge t°
 9) NaNO₂/EtOH või vesi
 10) NH₃ liias

$$K_L = [\text{Sr}^{2+}][\text{CO}_3^{2-}]$$

$$K_1 = \frac{[\text{H}^+][\text{HCO}_3^-]}{[\text{H}_2\text{CO}_3]}$$

$$K_2 = \frac{[\text{H}^+][\text{CO}_3^{2-}]}{[\text{HCO}_3^-]}$$

b)

$$c_{\text{H}_2\text{CO}_3} = [\text{CO}_3^{2-}] + [\text{HCO}_3^-] + [\text{H}_2\text{CO}_3] = [\text{CO}_3^{2-}] + \frac{[\text{H}^+][\text{CO}_3^{2-}]}{K_1} + \frac{[\text{H}^+]^2[\text{CO}_3^{2-}]}{K_1K_2} =$$

$$= [\text{CO}_3^{2-}] \frac{K_1K_2 + K_1[\text{H}^+] + [\text{H}^+]^2}{K_1K_2} \approx [\text{CO}_3^{2-}] \frac{K_1[\text{H}^+] + [\text{H}^+]^2}{K_1K_2}$$

$$[\text{CO}_3^{2-}] = \frac{c_{\text{H}_2\text{CO}_3} \cdot K_1K_2}{K_1[\text{H}^+] + [\text{H}^+]^2}$$

$$\text{pH} = 7,5; \quad [\text{CO}_3^{2-}] = 1,2 \cdot 10^{-4}$$

$$\text{pH} = 4,0; \quad [\text{CO}_3^{2-}] = 1,8 \cdot 10^{-10}$$

$$\text{c) } [\text{Sr}^{2+}] = \frac{K_L}{[\text{CO}_3^{2-}]}$$

$$\text{pH} = 7,5$$

$$\text{pH} = 4$$

$$[\text{Sr}^{2+}]_T = 9,1 \cdot 10^{-7} \text{ M}$$

$$[\text{Sr}^{2+}]_T = 0,6 \text{ M}$$

$$\% = 100$$

$$\% = 0$$

[Sr²⁺]_T on strontsiumioonide tasakaaluline kontsentratsioon antud pH ja c_{H₂CO₃} juures.

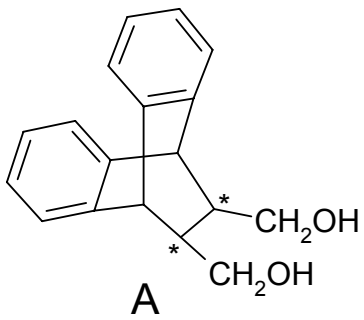
d) $[\text{Sr}^{2+}]_{\text{MAX}} = 2,5 \cdot 10^{-5}$ $[\text{CO}_3^{2-}] = 4,4 \cdot 10^{-6}$

$$[\text{H}^+]^2 + K_1[\text{H}^+] - \frac{c_{\text{H}_2\text{CO}_3} \cdot K_1K_2}{[\text{CO}_3^{2-}]} = 0$$

$$[\text{H}^+] = 4,6 \cdot 10^{-7}$$

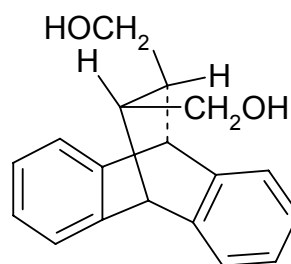
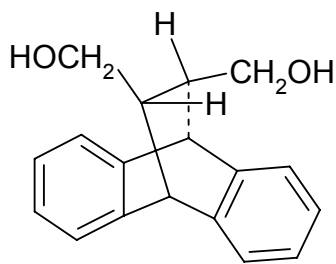
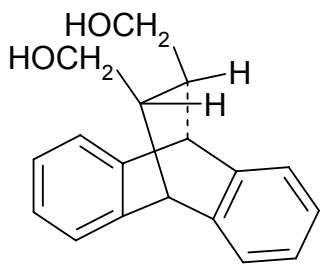
$$\text{pH} = 6,3$$

6. a)

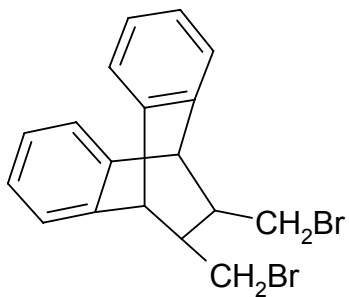

b) 3 isomeeri.

c)

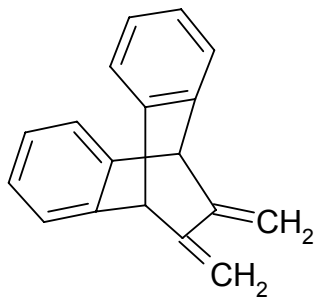

B

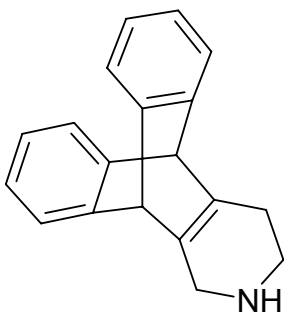
Toimub OH-rühma asendamine halogeeniga

C

Elimineerimine

D

Diensüntees, Diels-Alderi reaktsioon

7. Aine C - etüüljodiid ehk jodoetaan	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{I}$
D - bensüülkloriid	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_2\text{Cl}$
E - bensüülbromiid	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_2\text{Br}$
F - bensüülalkohol	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CH}_2\text{OH}$

1.	Jevgenia Koževnikova	Narva Pähklimäe Gümnaasium	12. kl.
2.	Aleksei Bredihhin	K.-Järve Ühisgümnaasium	12. kl.
3.	Heikki Kolk	Kuressaare Gümnaasium	12. kl.
4.	Tavo Romann	Hugo Treffneri Gümnaasium	11. kl.
5.	Indrek Koppel	Miina Härma Gümnaasium	11. kl.
6.	Mikk Eelmets	Nõo Reaalgümnaasium	11. kl.
7.	Madis Pärn	Kuressaare Gümnaasium	11. kl.
8.	Kirill Vassilkov	Narva Pähklimäe Gümnaasium	11. kl.
9.	Pavel Starkov	Tallinna Lasnamäe Gümna.	10. kl.
10.	Marje Lust	Hugo Treffneri Gümnaasium	10. kl.
11.	Kristjan Randma	Tallinna Inglise Kolledž	10.kl.
12.	Anton Uustalu	Narva Pähklimäe Gümnaasium	10.kl.